

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН**

КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету історії, політології та
міжнародних відносин
Проф. Олександр ДОБРЖАНСЬКИЙ

« _____ » _____ 20 ____ року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
(обов'язкова циклу (професійної) підготовки)

Освітньо-професійна програма	<i>Середня освіта (Історія)</i>
Спеціальність:	<i>014 Середня освіта (Історія)</i>
Галузь знань:	<i>01 Освіта/Педагогіка</i>
Рівень вищої освіти	<i>другий (магістерський)</i>
<u><i>Факультет історії, політології та міжнародних відносин</i></u>	
Мова навчання	<u><i>українська</i></u>

Чернівці - 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» складена відповідно до вимог та відповідає освітньо-професійній програмі Середня освіта (Історія), затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 3 від «3» квітня 2023 року).

Розробник: д.і.н., професор Добржанський Олександр Володимирович

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри історії України

Протокол №1 від « 12» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри історії України _____ Гуйванюк М.Р.

Схвалено методичною радою факультету історії політології та міжнародних відносин

Протокол №1 від 12 серпня 2024 р.

Голова методичної ради факультету _____ Василь Карпо В.Л.

1. Мета і завдання курсу «Основи наукових досліджень»

Навчальна дисципліна передбачає поглиблене ознайомлення магістрантів із організаційними та методологічними засадами наукової діяльності в сфері історії. Особлива увага приділяється загальним поняттям про науку та наукову діяльність, законодавчому забезпеченню наукових досліджень, методиці пошуку та опрацюванню необхідних джерел і літератури, методологічним підходам до проведення досліджень та використання необхідних методів, оформленню та захисту наукових робіт, виробленню практичних навичок проведення наукових досліджень з історії.

Мета навчальної дисципліни: Сформувати знання про засади і принципи наукової діяльності та формувати вміння необхідні для проведення наукових досліджень.

Завдання:

- Ознайомити студентів із загальними поняттями про науку та наукову діяльність
- Проаналізувати найголовніші законодавчі акти, які регламентують наукову діяльність, а саме: закон «Про вищу освіту», закон «Про наукову і науково технічну діяльність».
- Ознайомити студентів з методологічними підходами та методами історичних досліджень.
- Навчити студентів здійснювати пошук необхідної літератури по темі дослідження та робити історіографічний огляд.
- Надати знання про класифікацію історичних джерел, методикку їхнього опрацювання та написання огляду використаних джерел.
- Ознайомити студентів з методикою написання тексту наукового твору та його належного оформлення.
- Розкрити суть положень про навчання в аспірантурі, вимоги до аспірантів під час навчання, вимоги до публікацій результатів дослідження та апробації теми дослідження.
- Проаналізувати положення про захист дисертацій в одноразових та багаторазових спеціалізованих радах, головні тенденції реформування атестаційного процесу в Україні.
- Ознайомити студентів з найважливішими тенденціями розвитку української та світової історичної науки
- Сприяти усвідомленню принципів академічної доброчесності та норм професійної етики. Ознайомити з документами, ухваленими в Чернівецькому

національному університеті імені Юрія Федьковича для забезпечення норм академічної доброчесності.

Результати навчання:

У результаті вивчення дисципліни студент повинні набути таких компетенцій:

Загальні компетенції:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2 Здатність використовувати цифрові освітні технології у професійній діяльності..

ЗК 3. Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконуваних робіт.

ЗК 4 Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, бути критичним і самокритичним.

ЗК 5 Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 6 Здатність розробляти та презентувати освітні проекти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.

ЗК 7 Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати

Фахові компетенції:

ФК 1 Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК 2 Здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів.

ФК 3 Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

ФК 4 Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

ФК 5 Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати потреби, перспективи та наявні ресурси для професійного розвитку впродовж життя.

ФК 6 Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання

ФК 10. Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен:

знати:

ПК 1 Знати закони наукового, соціального і професійного мислення, володіння комплексним, інтеграційним, історичним, динамічним, ситуаційним, системним підходами до наукового аналізу, здатність практично послуговуватись методами історичного дослідження.

ПК 2 Вміти визначати та застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснень історичних фактів, явищ, процесів, використовувати комплекс наукових дефініцій для вирішення науково-практичних завдань.

ПК 3 Знати та розуміти наукові основи певної тематичної області, методології дослідження історичного процесу у національному, європейському та світовому контекстах

ПК 4 Оволодіння основними історичними концепціями, поняттями, судженнями; здатність критично оцінювати результати наукових досліджень, висувати гіпотези, вибудовувати моделі процесів і явищ української та всесвітньої історії

ПК 5 Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учасника освітнього процесу, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів

ПК 6 Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності

ПК 8 Виявляти знання та розуміння наукових основ певної тематичної області, методології дослідження історичного процесу у національному, європейському та світовому контекстах та вміти моделювати їх у зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання.

ПК 9 Здатність до соціальної комунікації; розуміння та сприйняття принципів толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки, здатність попереджувати та вирішувати конфлікти

вміти:

ПРН 1 Застосовувати наукову критику до аналізу поглядів дослідників минулого, робити власні узагальнення щодо теоретичного і методичного рівня наукових праць з історії.

ПРН 2 Знати і розуміти зміст основних напрямів і шкіл сучасної історичної науки, головних проблем у розвитку історіографії, основні аспекти теоретико-методологічного дискурсу усно історичних досліджень у просторі конструювання минулого.

ПРН 3 Характеризувати існуючі парадигми історії української державності, її обумовленість та соціодинаміку на тлі світових державотворчих процесів.

ПРН 4 Застосовувати у професійній діяльності в сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі – для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.

ПРН 6 Здійснювати різні види планування освітнього процесу на різних етапах залежно від поставленої мети, індивідуальних особливостей учнів, особливостей діяльності закладу освіти.

ПРН 8 Критично оцінювати достовірність, надійність інформаційних джерел, вплив інформації на свідомість і розвиток всіх учасників освітнього процесу, на прийняття рішень.

ПРН 11 Застосовувати в педагогічній діяльності наукові методи пізнання, спостерігати, аналізувати, формулювати гіпотези, збирати дані, проводити експерименти, аналізувати та інтерпретувати результати, створювати моделі та вивчати їхню дієвість

- використовувати наукову термінологію в наукових дослідженнях
- здійснювати пошук необхідної літератури для проведення наукових досліджень
- застосовувати загальнонаукові і конкретнонаукові методи дослідження
- здійснювати пошукову роботу в архівах
- опрацьовувати історичні джерела, здійснювати їхню зовнішню і внутрішню критику
- готувати наукові статті, тези доповіді, реферати, повідомлення на історичну тематику
- оформляти науковий апарат наукового дослідження, дипломної магістерської роботи

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичних	семинарських	лабораторних	Самостійна робота	Індивідуальні заняття	
Денна	1	1	4	120	30	-	-	-	90	-	екзамен
Заочна	1	1	4	120	8	-	-	-	112	-	екзамен

Загальна інформація

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					Усього -го	у тому числі				
		лекц	прак /семін.	лаб	інд	с.р.		лекц	Прак /сем	лаб	інд	с.р.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Загальні поняття про науку, її історію та організацію наукових досліджень											
Тема 1. Наука та її роль у розвитку суспільства. <i>Мета і зміст курсу ОНД</i> <i>Наука як сфера людської діяльності. Цілі і функції науки.</i> <i>Етапи становлення і розвитку науки.</i> <i>Структурні елементи науки, їх характеристика.</i> <i>Класифікація наук.</i>	10	2				8	11	2				9
Тема 2. Наукові дослідження в Україні: організаційні засади, напрями розвитку та забезпечення кадрами <i>Організаційно-нормативні і основи здійснення наукової діяльності</i> <i>Інституційна структура науки в Україні. Наукові заклади і наукові товариства.</i> <i>Система підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів.</i>	10	2				8	9					9
Тема 3. Види наукових робіт. Етапи наукового дослідження. <i>Кваліфікаційні роботи.</i> <i>Історія виникнення та структурно-змістові особливості.</i> <i>Монографії та наукові статті як основні види наукових робіт для оприлюднення результатів наукового дослідження.</i> <i>Реферати, тези доповідей та інші види наукових робіт.</i> <i>Складові частини наукової праці.</i> <i>Етапи наукового дослідження та його структурні елементи.</i>	9	2				7	9					9

Тема 4. Сучасна українська історична наука: стан і перспективи розвитку <i>Трансформаційні процеси в українській історичній науці в 90-х рр. XX ст. – на початку XXI ст. Методологічні пошуки українських істориків. Здобутки української історичної науки та перспективи подальшого розвитку.</i>	9	2				7	11	2				9
Тема 5. Методологія та методи наукових досліджень <i>Методологія наукових досліджень. Наукові принципи оцінки подій і явищ. Загальнонаукові методи досліджень. Методи досліджень в історичній науці.</i>	11	4				7	10					10
Тема 6. Методика пошуку літератури, її систематизції та написання історіографічного огляду наукової роботи <i>Історіографія. Понятійний апарат. Послідовність пошуку літератури. Робота в бібліотеках. Найважливіші бібліотеки України та світу. Методика опрацювання літератури та її систематизації. Написання історіографічного огляду.</i>	11	4				7	10					10
Разом за ЗМ 1	60	16				44	60	4				56
Теми лекційних занять	Змістовний модуль 2 Методика підготовки та написання наукових робіт з історії											

<p>Тема 7. Джерельна база історичного дослідження Джерела історичного дослідження та їх класифікація. Система архівів України та правила роботи в них. Методика пошуку та виявлення джерел. Написання розділу про характеристику джерельної бази дослідження.</p>	13	4				9	13	2				11
<p>Тема 8. Організація і методика написання тексту наукової роботи. Загальні вимоги до написання тексту наукового твору Послідовність роботи по підготовці тексту наукового твору. Структура наукового твору Написання тексту наукового твору. Мова і стиль наукової роботи. Оформлення наукового апарату наукового тексту. Академічна доброчесність.</p>	13	4				9	11					11
<p>Тема 9. Оформлення результатів науково-дослідної роботи. Методика оформлення посилань в тексті кваліфікаційної роботи. Варіанти формування списку джерел та літератури. Оформлення додатків (за потреби) Титул роботи, зміст роботи, виділення розділів та параграфів. Структура вступу та висновків</p>	11	2				9	11					11
<p>Тема 10. Захист магістерської роботи,</p>	11	2				9	11					11

дисертації доктора філософії, докторської дисертації. <i>Подання кваліфікаційної роботи на кафедрі. Процедура попереднього захисту і кінцевого захисту. Підготовка виступу і презентації до захисту.. Відповіді на зауваження рецензента. Відповіді на зауваження під час захисту.</i>											
Тема 11. Академічна доброчесність, законодавче забезпечення. <i>Боротьба з плагіатом та академічною недоброчесністю в сучасній Україні. Українське законодавство про боротьбу з плагіатом. Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Правила академічної доброчесності. Положення про виявлення та запобігання плагіату.</i>	12	2				10	14	2			12
Разом за ЗМ 2	60	14				46	60	4			56
Усього годин	120	30				90	120	8			112

Семінарські, практичні та лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНІ РОБОЧИМ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

Основною формою індивідуальної роботи студентів є виконання індивідуальних науково-дослідних завдань, що є обов'язковою складовою навчальної програми дисципліни за вимогами кредитно-модульної системи. Основною метою ІНДЗ є виявлення та поглиблення науково-пошукового інтересу студентів у межах пропонованого курсу, формування мотиваційної сфери позитивного ставлення до навчання і самостійної пошукової роботи, що є

невід'ємною умовою успішного навчання. Навчальний проект обирається студентами за погодження з викладачем. Під час виконання ІНДЗ студенти мають продемонструвати авторську самостійність, здатність до цілеспрямованого пошуку, відповідність науковим критеріям та практичну доцільність результатів. Проте студент повинен показати, що він має повну свободу у виборі форми і теми індивідуального проекту. За умови обґрунтування студент може запропонувати власну форму та тему ІНДЗ. В окремих випадках допускається виконання колективних ІНДЗ, залежності від складності та обсягу обраної дослідницької роботи.

Форми ІНДЗ можуть бути різними:

- створення та підготовка презентації;
- створення тематичних оглядів архівних документів та документальних публікацій;
- підготовка тематичних рефератів новітньої зарубіжної та вітчизняної літератури;
- підготовка та захист аналітичної статті на обрану тему.

В процесі роботи над ІНДЗ студент повинен опрацювати відповідне коло джерел і продемонструвати здатність до узагальнень, аргументованих оцінок та критичного мислення.

При оцінюванні ІНДЗ враховується: оригінальність ідеї, самостійність розробки і виконання, змістовність та наукова обґрунтованість, якість виконання.

Пропонована тематика ІНДЗ

№	Завдання до тем	Кількість балів
1	Особливості сучасного етапу науково-технічної революції	5
2	Цифрові технології в сучасних гуманітарних науках.	5
3.	Комп'ютерні пошукові системи та особливості пошуку наукової літератури в них.	5
4	Наукові журнали з історії в сучасній Україні. (історико-змістовний огляд)	5
5	Український історичний журнал – провідний український журнал з історії в Україні	5
6	Опубліковані джерела – особливості виявлення та використання	5
7	Мемуарна література як важливе джерело для наукових досліджень. Особливості наукового використання.	5
8	Особливості пошукової роботи в центральних державних архівах України.	5
9	Збірники документів. Види та особливості підбору документів.	5
10	Підготовка презентації по темі магістерської роботи	5
11	Боротьба з плагіатом в сучасній Україні.	5
12	Функції науки в сучасному суспільстві	5

13	Найважливіші етапи розвитку історичної науки.	5
14	Загальна характеристика Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» 2015 р.	5
15	Закон України «Про вищу освіту» 2014 р. про наукові дослідження у закладах вищої освіти.	5
16	Регламентування проблем академічної доброчесності в законі «Про вищу освіту».	5
17	Закон України «Про вищу освіту» про підготовку наукових кадрів в Україні.	5
18	Правовий статус науковців у Україні.	5
19	Сучасні методи боротьби з плагіатом.	5
20	Академічна доброчесність. Моральний та правовий аспекти.	5

Есе і реферативні доповіді

№	Завдання до тем	Кількість балів
1.	Реферативний аналіз монографії (за вибором студента) по темі магістерської роботи	3
2.	Огляд монографічної літератури по темі магістерської роботи.	3
3.	Аналіз документів по темі магістерської роботи.	3
4.	Характеристика одного з методів історичної науки (за вибором студента) для використання в магістерській роботі.	3
5.	Характеристика одного з загальнонаукових методів і його використання в історичній науці.	3
6.	Методики класифікації наук.	3
7.	Проблеми кризи історичної науки на сучасному етапі.	3
8.	Аналіз здобутків української історичної науки по конкретній науковій проблемі (за вибором студента)	3
9.	Презентація на тему: «Наука та її роль в сучасному суспільстві»	3
10.	Гуманітарні науки як окрема наукова і освітня галузь	3
11.	Особливості внутрішньої критики джерел.	3
12.	Особливості зовнішньої критика джерел.	3
13.	Проблеми формулювання наукової теми дослідження.	3
14.	Проблема вибору методології для історичного дослідженнями.	3
15.	Методологічні пошуки в сучасній історичній науці в Україні	3
16.	Принцип історизму в наукових дослідженнях	3
17.	Принцип системності в історичних дослідженнях.	3
18.	Принцип об'єктивності в історичних дослідженнях.	3
19.	Історико-порівняльний метод в історичних дослідженнях.	3

20.	Історико-генетичний метод в історичних дослідженнях.	3
-----	--	---

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Зародження науки як сфери людської діяльності.	3
2.	Наука у стародавній Греції	3
3.	Розвиток науки в стародавньому Римі.	3
4.	Особливості розвитку науки в добу середньовіччя	3
5.	Арабська наука в добу середньовіччя	3
6.	Наука в добу відродження.	3
7.	Наукові революції в історії людства	3
8.	Класична наука в ХІХ ст.	3
9.	Криза класичної науки на зламі ХІХ – ХХ ст.	3
10.	Історія розвитку методології в історичній науці	3
11.	Позитивізм в історичній науці.	3
12.	Модернізм в історичній науці.	3
13.	Постмодернізм в сучасній історичній науці.	3
14.	Напрями історичних досліджень в сучасній Україні.	3
15.	Інститут історії України НАН України. Напрями історичних досліджень.	3
16.	Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо перспектив розвитку науки в Україні.	3
17.	Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» щодо підготовки наукових кадрів і статусу наукових працівників	3
18.	Періодичні видання Інституту історії України НАН України.	3
19.	Періодичні видання з історії факультету історії, політології та міжнародних відносин.	3
20.	Археографічні публікації в сучасній Україні.	3
21.	Буковинознавчі дослідження в сучасній Україні.	5
22.	Розвиток законодавства про наукову діяльність в незалежній Україні.	5
23.	Розвиток законодавства про навчання в аспірантурі в незалежній Україні.	4
24.	Правовий статус аспірантів у сучасній Україні.	4
25.	Закон України «Про вищу освіту» про організаційне забезпечення наукових досліджень в закладах вищої освіти.	4

26	Історія розвитку атестаційного процесу докторів філософії та докторів наук у сучасній Україні	4
27	Реорганізація підготовки наукових кадрів в сучасній Україні.	4
28	Вимоги до оформлення наукового апарату дослідження	5
29	Зміни положень про захист дисертації доктора філософії та докторської дисертації.	5
30	Академічна доброчесність. Суть поняття.	5
	Всього	105

Освітні технології, методи навчання і викладання з навчальної дисципліни

Основною освітньої технологією для ефективного викладання дисципліни «Основи наукових досліджень» є навчальні технології, оскільки основна мета курсу полягає у формуванні знань і здатності їх практичного застосування. Відповідно до цього моделюється зміст, форми і методи навчання відповідно до визначеної мети.

При виборі освітньої технології в першу чергу враховується формат навчання: очний, дистанційний, змішаний.

При викладанні даного курсу вперш чергу ми використовуємо такі освітні технології:

- Особистісно-орієнтовані технології;
- Проблемні технології;
- Кейс-метод (або метод конкретних ситуацій, аналіз ситуацій) – це засіб активного проблемно-ситуаційного аналізу, що ґрунтується на навчанні шляхом розв’язування задач-ситуацій (кейсів). Головне його призначення – не надання готових знань, а розвиток в здобувачів здатності розв’язувати проблеми і знаходити їх рішення самостійно.
- Інтерактивні освітні технології.

Основними методами навчання є в першу чергу усне фронтальне опитування та виконання письмових робіт, зокрема: реферат, модульна контрольна робота, ІНДЗ.

В залежності від джерела інформації використовуються такі методи: словесні – бесіда, розповідь, пояснення, диспут; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – вправа, дослід, практична робота; за логікою викладу – індукція, дедукція; за рівнем пізнавальної активності - пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі.

Вибір методу також залежить від поставленої дидактичної мети. Відповідно до неї можна використовувати такі методи: а) методи усного викладу знань і активізації пізнавальної діяльності: розповідь, пояснення, лекція, ілюстрування і демонстрування; б) методи закріплення навчального матеріалу: бесіда, робота з підручником; в) методи самостійної роботи щодо осмислення і засвоєння нового матеріалу: робота з підручником; г) методи навчальної роботи щодо застосування знань на практиці із формування умінь та

навичок: письмові та практичні вправи, семінарські заняття; д) методи перевірки і оцінки знань, умінь та навичок: постійне спостереження за роботою студентів, усне опитування (індивідуальне, фронтальне).

До форм і методів відносяться проблемні й оглядові лекції, дискусії, історичне моделювання, семінарські заняття, круглі столи, заняття із застосуванням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки, брифінги, інтегровані заняття, проблемні заняття, прес-конференції, тощо.

При викладанні даного курсу перевагу надається продуктивним методам: проблемний виклад, частково-пошукові та дослідницькі методи, презентації, кейс-стаді, бесіди і дискусії, дистанційні консультації та онлайн конференції спрямовані на активізацію і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Використовується студентоцентризований, проблемно-орієнтований, діяльнісний, комунікативний, професійно-орієнтований, міждисциплінарний підходи до навчання.

Навчання здійснюється під час лекційних занять, а також самостійної позааудиторної роботи з використанням сучасних інформаційних технологій навчання, консультацій з викладачем.

Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з початкової дисципліни

Критерії підсумкового оцінювання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали).

Оцінювання рівня та якості знань студентів здійснюється із врахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації. Оцінюватися може виконання студентами відповідних навчальних завдань, під час роботи над якими вони демонструють власне логічно побудоване історичне мислення; розгорнуті і стислі, але конкретні усні відповіді, письмові роботи, доповіді, реферати, виступи у дискусіях тощо.

Оцінка „відмінно” („5”, „А”) виставляється студентами, які набрали загальну суму балів 90-100 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- ґрунтовно засвоїли рекомендовані до кожної теми джерела та спеціальну літературу, вміють її використовувати для аргументації тих чи інших положень при розкритті змісту відповідної проблеми;

- вільно оперують фактологічною джерельною базою, хронологією, оволоділи відповідною науковою термінологією, що передбачена при засвоєнні даного курсу;

- регулярно, кваліфіковано з використанням матеріалів додаткової літератури виступали на практичних заняттях;

Оцінка „добре” („4”, В) виставляється студентам, які набрали загальну суму балів 80-89 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- виявили обізнаність та частково засвоїли матеріал, який дає можливість розуміти процеси розвитку новітніх технологій;

- продемонструвавши знання фактичного матеріалу, орієнтуються в історичних датах, частково володіють відповідною науковою термінологією;

Оцінка „задовільно” („4”, „С”) виставляється студентам, які набрали загальну суму балів 70-79 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- виявили обізнаність та частково засвоїли рекомендовані до кожної теми джерела та спеціальну літературу;

- в основному засвоїли матеріал, який дає можливість розуміти процеси розвитку та застосування новітніх технологій;

- продемонструвавши знання фактичного матеріалу, орієнтуються в історичних датах, частково володіють відповідною науковою термінологією;

Оцінка „задовільно” („3”, „D”) виставляється студентам, які набрали загальну суму балів 60-69 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- не повністю опанували матеріал, передбачений програмою курсу, мають досить поверхневі знання щодо проблем, які вивчалися;

- показали фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, що розглядалися під час лекцій та на семінарських заняттях;

- обмежилися опосередкованим вивченням історичних джерел та мінімальним опрацюванням рекомендованої літератури;

пасивно поводити себе на семінарних заняттях, не виявили належних навичок і бажання до самостійної роботи.

Оцінка „задовільно” („3”, „E”) виставляється студентам, які набрали загальну суму балів 50-59 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- показали фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, що розглядалися під час лекцій та семінарних заняттях;

- обмежилися опосередкованим вивченням історичних джерел та мінімальним опрацюванням рекомендованої літератури;

- пасивно поводити себе на семінарських заняттях, не виявили належних навичок і бажання до самостійної роботи.

Оцінка „незадовільно” („2”, „FX”) з можливістю повторного складання виставляється студентам, які набрали загальну суму балів 35-49 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- не відвідували частину лекційних і семінарних занять, і бажання до самостійної роботи,
- не опрацювали рекомендованої літератури у зв'язку з тим не орієнтуються в процесах розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики.

Оцінка „незадовільна” („2”, „F”) р з обов'язковим повторним курсом виставляється студентам, які набрали загальну суму балів 1-34 від максимальної кількості можливих. При цьому:

- не відвідували лекційних і семінарських занять,
- пасивно поводити себе на семінарських заняттях, не виявили належних навичок і бажання до самостійної роботи,
- не опрацювали рекомендованої літератури, у зв'язку з тим не орієнтуються в процесах розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики,
- не бажали відповідати на поставлені питання під час проведення семінарських занять.
- фактично не засвоїли програму курсу.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим, самостійним, повторним опрацюванням навчальної дисципліни до перескладання

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;

- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- інші види індивідуальних та групових завдань

Форми поточного та підсумкового контролю

Формами поточного контролю є

- 1) Під час лекційних занять використовується як усне так і письмове опитування;
- 2) Письмовий контроль використовується для підсумкового модуля, або з метою додаткових балів. До письмового контролю відноситься: тестування, есе, творча робота, індз, реферат, створення презентації.

Формою підсумкового контролю є екзамен.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Фахова (основна)

1. Закон України Про вищу освіту. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2014, № 37-38
2. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2016, № 3
3. **Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки.** Верховна Рада України; Закон від 11.07.2001 № 2623-III (Документ 2623-14, чинний, поточна редакція. Редакція від 16.01.2016, підстава 848-19)
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2623-14> (Із змінами 2023 р.)
4. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної добросовісності
<https://www.chnu.edu.ua/media/aifo52ph/metodychni-rekomendatsii-dlia-zvo-z-pidtrymky-pryntsypiv-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>
5. ЕТИЧНИЙ КОДЕКС Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>
6. Правила академічної добросовісності в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.
<https://www.chnu.edu.ua/media/lnojdab4/pravyla-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>
7. **Положення «Про виявлення та запобігання академічному плагиату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.**
https://www.chnu.edu.ua/media/f5eleobm/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf

8. Добржанський О., Білецький Б. Основи наукових досліджень: категорії, поняття, терміни, нормативні документи. Навчальний посібник-довідник. Чернівці, 2010. 380 с.
9. Журавська Н. С. Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності»: [навчально-методичний посібник]. Ніжин., 2016. 400 с.
10. Зашкільняк Л. Вступ до методології історії Львів, 1996. 96 с.
11. Зашкільняк Л. Методологія історії: від давнини до сучасності. Львів, 1999. 227 с.
12. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: Навч. посіб. / В. М. Литвин, В. І. Гусєв, А. Г. Слюсаренко та ін. Київ, 2002. 430 с.
13. Калакура Я. Українська історіографія: Курс лекцій. Київ, 2012. 512 с.
14. Калакура Я. Історичне джерелознавство: Підручник для студентів істор. спец. ВНЗ. Київ, 2002. 488 с.
15. Кузьмін О. Історичний процес: теорія та методологія дослідження. Житомир, 2003.
16. Кульчицький С. Методологія і методика наукового дослідження: Матеріали до нормативного курсу. Київ, 2003. 32 с.
17. Методичні рекомендації для написання дипломних магістерських робіт зі спеціальностей 032 «Історія та археологія» та 014 «Середня освіта (історія)» для студентів денної та заочної форм навчання факультету історії, політології та міжнародних відносин / Укладачі: д.і.н., проф. Добржанський О.В., к.і.н., доц. Яценюк Г.М. Чернівці, 2021. 59 с.
18. Нормативний інструментарій внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2021. 332 с.
19. П'ятницька-Позднякова І. С. Основи наукових досліджень у вищій школі. Київ, 2018. 115 с.
20. Пілюшенко, В. Наукове дослідження: Організація, методологія, інформаційне забезпечення. Київ, 2019. 344 с.
21. Романчиков В. Основи наукових досліджень: Навч. пос. для студ. ВНЗ. Київ, 2007. 254 с.
22. Стеченко Д. Методологія наукових досліджень. Київ, 2005. 310 с.
23. Сухий О. Сучасна історична наука в Україні: візії та напрями. *Україна–Європа–Світ. Міжнародний збірник наукових праць*. Серія: Історія, міжнародні відносини. Вип. 10. Тернопіль, 2012. С. 24-34.
24. Факультет історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (1940 – 2011): колективна монографія. Ред. В.Ботушанський, О.Добржанський та ін. Чернівці, 2012. 600 с.
25. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Навчальний посібник. Київ, 2005. 208 с.
26. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень. Київ, 2018. 240 с.
27. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. Київ, 2019. 307 с.

28. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ, 2007. 375 с.
29. Ярощук Л. Основи наукових досліджень: навч. посіб. 2-ге вид. Saarbrücken-Riga, 2019. 162 с.
30. Ящук Т. І. Філософія історії: курс лекцій. Київ, 2004. 536 с.

Допоміжна література

1. Артемчук Г.І., Курило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідної роботи: навчальний посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. - К.: Форум, 2000. 272 с.
2. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. Методологія і організація наукових досліджень [текст] : Навчальний посібник. Київ, 2014. 142 с.
3. Галян О. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. видання. Луцьк, 2021. 26 с.
4. Головій В.М., Кузькін Є.Ю., Піддубна Л.В. Основи наукової діяльності: методологія, організація, оформлення результатів : [Навчальний посібник]. – Київ, 2010. 344 с.
5. Гордієнко С. Молодому науковцю коротко про необхідне: Науково-практичний посібник. Київ, 2007. 92 с.
6. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія: Посібник для студентів історичних спеціальностей університетів. Львів, 2007. 312 с.
7. Історія, пам'ять, політика: Зб. наук. ст. /Упор. Г. Касьянов. Київ, 2016. 277 с.
8. Кислий В. Організація наукової діяльності: Навчальний посібник. Суми, 2011. 224 с.
9. Ковальчук В., Моїсеєв Л. Основи наукових досліджень. Київ, 2004. 208 с.
10. Конверський А.Є. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студ., курсантів, аспірантів та ад'юнктів. Київ, 2021. 352 с.
11. Корягін М., Чік М. Основи наукових досліджень: навч. посіб. Київ, 2014. 622 с.
12. Космина В. Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу. Запоріжжя, 2011. 310 с.
13. Клименюк О. Методологія та методи наукового дослідження : навч. посіб. – К. : Міленіум, 2005. 186 с.
14. Краснобокий Ю. Словник-довідник науковця-початківця. Київ, 2000. 83 с.
15. Крушельницька О. Методологія та організація наукової діяльності: Навчальний посібник. Київ, 2009. 206 с.
16. Палеха Ю., Леміш Н. Основи науково-дослідної роботи: навч. посіб. Київ, 2013. 336 с.
17. Українська історіографія на зламі ХІХ і ХХ століть: здобутки і проблеми Львів, 2004. 406 с.
18. Шейко В., Кушнарєнко Н. Організація та методика науководослідницької діяльності: Підручник. 7-є видання, перероблене і доповнене. Київ, 2010. 295 с.

Інформаційні ресурси

1. Інститут історії України Національної Академії Наук. Режим доступу: <http://history.org.ua/uk>
2. Електронна бібліотека «Україніка» Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=AUTHOR&P21DBN=UKRLIB>
3. Diasporiana Електронна бібліотека. Режим доступу: <https://diasporiana.org.ua/>
4. Державна архівна служба України. Режим доступу: <https://archives.gov.ua/ua/>
5. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. Режим доступу: <https://ipiend.gov.ua/>
6. Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України. Режим доступу: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/>
7. Інтернет-архів. Режим доступу: <https://archive.org/>
8. Історія без міфів. Режим доступу: <https://www.youtube.com/channel/UCXx3yVx9paWJ-BLZVqQ8CRQ>
9. Колекція цифрових копій наукової літератури. Режим доступу: <http://www.library.chersonesos.org/index.php>
10. Ліббез. Історичний фронт. Режим доступу: <https://likbez.org.ua/ua/>
11. Національна та історична пам'ять Режим доступу: [https:// file:///C:/Users/home/Downloads/Ntip_2013_8_10%20\(1\).](https://file:///C:/Users/home/Downloads/Ntip_2013_8_10%20(1).)
12. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. Електронні ресурси. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/1539>
13. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. Електронні ресурси. Режим доступу: <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/resursi-i-fondi/elektronni-resursy/>
14. Читиво. Тека авторів. Електронна бібліотека. Режим доступу: <https://chtyvo.org.ua/authors/>

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

Розподіл балів, які отримують студенти Для екзамену

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)					
Змістовий модуль 1*					
T1	T2	T3	T4	T5	T6
5	5	5	5	5	5

*Модульна контрольна робота 3 бали

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)	Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 2*		

T7	T8	T9	T10	T11	40	100
6	6	6	6	6		

***Модульна контрольна робота 3 бали**

Модульна контрольна робота передбачає 3 бали.

Так, оцінка 3 бали – відповідь належить до високого рівня засвоєння навчального матеріалу, є повною, логічною, аргументованою та доказовою.

1-2 балів виставляється за відповіді студентів, які носять фрагментарний і неповний характер; не завжди є логічними і обґрунтованими, однак присутні власні судження та висновки.

0,5-1 бал – теоретичні і фактичні знання відтворюються репродуктивно, без осмислення, аналізу. Відповідь не містить елементів власного судження або взагалі відсутня.

Оцінювання індивідуально-дослідного завдання передбачає максимум 10:

8-10 балів – самостійно і творчо вирішені поставлені проблеми, студент вміє узагальнювати й систематизувати, робити логічні висновки. Логічна структуру змісту навчального матеріалу дисципліни розроблена.

5-7 балів виставляється студентам, які проявляють творчу самостійність, виявляють здатність аналізувати факти, що стосуються поставлених проблем. Розроблена логічна структура змісту навчального матеріалу дисципліни є логічно викладеною, зроблено самостійні висновки. Зустрічаються несуттєві недоліки.

2-4 балів відповідають роботі, в якій на належному рівні висвітлюється певна проблема, відсутні судження студента, його висновки та узагальнення. Висвітлення проблеми є неповним.

0-1 бали виставляється студентам, які виконали індивідуально-дослідницьке завдання на неналежному рівні: матеріал не відображає проблему дослідження, відсутній логічний виклад.

Питання до екзамену з курсу «Основи наукових досліджень»

1. Мета і зміст курсу ОНД
2. Наука як сфера людської діяльності.
3. Цілі і функції науки.
4. Структурні елементи науки, їх характеристика.
5. Класифікація наук. Універсальна десяткова класифікація наук.
6. Державне регулювання та управління наукою в Україні
7. Закон України про наукову і науково-технічну діяльність від 26 листопада 2015 року № 848-VIII.
8. Завдання вищих навчальних закладів щодо розвитку науки згідно з Законом України «Про вищу освіту».
9. Наукове знання в Стародавніх цивілізаціях Сходу. Антична наука
10. Середньовічна наука
11. Експериментальне природознавство Нового часу

12. Класична наука XVIII-XIX століття
13. Некласична наука першої половини XX століття.
14. Науково-технічні революція другої пол. XX – поч. XXI ст.: передумови, сутність, визначальні ознаки.
15. Обґрунтування актуальності теми дослідження. Обґрунтування хронологічних та територіальних меж дослідження.
16. Визначення мети і завдання дослідження Об'єкт і предмет дослідження.
Суть цих понять
17. Поняття методології у широкому і вузькому значенні слова.
18. Наукові принципи оцінки подій і явищ.
19. Загальнонаукові методи досліджень: аналіз, синтез, індукція, дедукція.
20. Загальнонаукові методи дослідження: систематизація, системний підхід, класифікація, порівняння.
21. Загальнонаукові методи дослідження: абстрагування, ідеалізація, формалізація, узагальнення
22. Методи емпіричного дослідження.
23. Методи історичного дослідження: порівняльно-історичний, історико-генетичний, історико-системний, історико-типологічний.
24. Класична історична наука в другій половині XIX – на початку XX ст.
25. Дискусії про кризу історичної науки на зламі XIX – XX ст.
26. Перше покоління школи "Анналів"
27. Друге покоління школи "Анналів"
28. Третє покоління школи "Анналів"
29. Загальні обриси четвертого покоління школи «Анналів».
30. Американська психоісторія
31. Кількісна історія в американській історіографії
32. Американська "нова соціальна історія"
33. "Нова історична наука" у Великобританії
34. Німецька історія повсякденності.
35. Італійська мікроісторія.
36. Монографія як вид наукової роботи.
37. Наукові статті, реферати та тези доповідей як види наукових робіт.
38. Охарактеризуйте систему підготовки наукових кадрів в Україні
39. Охарактеризуйте види кваліфікаційних робіт. Проаналізуйте структурно-змістові особливості кваліфікаційних робіт.
40. Охарактеризуйте засади діяльності НАН України.
41. Охарактеризуйте наукові установи України, які займаються дослідженнями в галузі історичних наук.
42. Етапи наукового дослідження.
43. Складові частини наукової праці.
44. Наукова ідея, наукова гіпотеза, науковий закон, наукова теорія. Суть цих понять.
45. Методика написання історіографічного огляду роботи.

46. Поясніть терміни: історіографія, історіографічне джерело, історична течія, історичний напрямок, історична школа.
47. Послідовність пошуку літератури для наукового дослідження.
48. Найбільші бібліотеки України та використання літератури з їхніх книгосховищ.
49. Історичне джерело та особливості його трактування в різних історичних школах
50. Видова класифікація писемних джерел.
51. Типологія історичних джерел.
52. Структура архівних установ в Україні. Довідкові апарати архівів.
53. Написання огляду джерельної бази дослідження
54. Загальні вимоги до написання тексту наукового твору. Послідовність роботи по написанню наукового твору.
55. Оформлення довідкового апарату наукового твору. Способи оформлення списку джерел та літератури.
56. Апробація наукового дослідження. Попередня експертиза кваліфікаційної роботи. Захист кваліфікаційної роботи
57. Здобутки української історичної науки та перспективи подальшого розвитку на сучасному етапі (на прикладі якогось конкретного напрямку історичних досліджень).
58. Положення про виявлення та запобігання плагіату в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.
59. Академічна доброчесність. Правовий вимір
60. Суть і проблеми дотримання академічної доброчесності.